

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 26/1998 vp

Hallituksen esitys henkilötietolaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 3 päivänä syyskuuta 1998 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen henkilötietolaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 96/1998 vp) ja samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto hallintovaliokunnalle.

Lausunto

Perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 25/1998 vp) hallintovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Leena Vettenranta, oikeusministeriö
- eduskunnan apulaisoikeusasiamies Jaakko Jonkka
- kansliapäällikkö Klaus Helminen, Oikeuskanslerinvirasto
- ylikirjastonhoitaja Tuula H. Laaksovirta, Eduskunnan kirjasto
- tarkastusneuvos Ilkka Tenhiälä, Valtiontilintarkastajain kanslia
- tietohallintojohtaja Martti Favorin, ulkoasiainministeriö
- tietohallintopäällikkö Aulis Gerlander ja neuvotteleva virkamies Jukka Aalto, sisäasiainministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Timo Turkki, puolustusministeriö

- neuvotteleva virkamies Kaarlo Korvola, valtiovarainministeriö
- opetusneuvos Matti Vatka, opetusministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Riitta Itkonen ja lakimies Eija Kontuniemi, maa- ja metsätalousministeriö
- hallitussihteeri Jari Perko, liikenneministeriö
- ylitarkastaja Kari Mäkinen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- hallitusneuvos Varpu-Leena Aalto, hallitusneuvos Tuulikki Haikarainen ja ylitarkastaja Arja Myllynpää, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitusneuvos Mikko Salmenoja, työministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Riitta Rönn, ympäristöministeriö
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio
- hallintosihteeri Hannu Ranta, korkein hallinto-oikeus
- vesiyliuomari Pekka Kainlauri, vesiylioikeus
- hovioikeudenneuvos Juhani Palmu, Vaasan hovioikeus
- ylituomari Lea Kärhä, vakuutusosasto
- valtiosyyttäjä Christer Lundström, Valtakunnansyyttäjänvirasto
- lääninoikeudentuomari Ritva Routio, Uudenmaan lääninoikeus
- sotilaslakimies Jari Kajavirta, Pääesikunta
- ylitarkastaja Markku Mertala, Verohallitus
- toimistopäällikkö Arto Lillman, Tullihallitus
- kouluneuvos Heikki Suopohja, Opetushallitus
- lakimies Esa Helakallio, Rahoitustarkastus

- apulaisjohtaja Sakari Kauppinen ja laki- ja henkilöstöasiain johtaja Eija Nuorlahti-Solarmo, Patentti- ja rekisterihallitus
- yksikönpäällikkö Matti Luopa, Ajoneuvohallintokeskus
- johtaja Aila Lind, Terveysturvallisuuden oikeusturvakeskus
- johtaja Hannu Luntiala, Väestörekisterikeskus
- hallintopäällikkö Anna-Leena Reinikainen, Tilastokeskus
- varatoimitusjohtaja Seppo Pietiläinen, Eläketurvakeskus
- finanssijohtaja Kalevi Pykälä, Valtiokonttori
- hallintojohtaja Jaakko Penttinen, Kansanterveyslaitos
- toimistopäällikkö Markus Uomala, Merenkululaitos
- lakimies Kaija Kossila, Lääkelaitos
- erikoistutkija Riitta-Sisko Koskela, Työterveyslaitos
- osastopäällikkö Matti Simola, suojelupoliisi
- lakimies Reijo Hyvönen, Kansaneläkelaitos
- lakimies Mika Saarinen, Kuluttajavirasto
- projektipäällikkö Marjatta Turunen, Kuluttaja-asiamiehen toimisto
- kilpailuasiainneuvos Topi Johansson, Kilpailuvirasto
- lakimies Erkki Kemppainen, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes
- kehitysjohtaja Juha Vuorimies, Suomen Ympäristökeskus
- hallintojohtaja Heikki Kallio ja hallintopäällikkö Hedvig Mikkolanniemi, Suomen Akatemia
- hallintojohtaja Anitta Hämäläinen, Kansallisarkisto
- ylikirjastonhoitaja Esko Häkli, Helsingin yliopiston kirjasto
- lakimies Eila Huotari, Pirkanmaan työvoima- ja elinkeinokeskus
- poliisitarkastaja Sauli Kuha, Oulun lääninhallitus
- rikosylikomisario Jouko Salo, Helsingin kihlakunnan poliisilaitos
- neuvotteleva lakimies Synnöve Amberla, Suomen Kuntaliitto
- apulaiskaupunginlakimies Eila Ratasvuori, Helsingin kaupunki
- apulaiskaupunginlakimies Antero Kastemaa, Turun kaupunki
- osastopäällikkö Timo Lappi, Keskuskaupakamari
- lakimies Leena Linnainmaa, Suomen Pankkiyhdistys
- osastopäällikkö Kirsti Palanko-Laaka, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- lakimies Jorma Skippari, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- lakimies Pentti Itkonen, AKAVA ry
- varatuomari Hannu Rautiainen, Teollisuuden ja työnantajain Keskusliitto ry
- hallituksen varajäsen, käräjäoikeustuomari Pekka Louhelainen, Käräjäoikeustuomarit ry
- puheenjohtaja Heikki Poukka, Suomen Syyttäjäyhdistys ry
- henkikirjoittaja Jorma Viljanen, Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry
- johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät ry
- johtaja Lea Mäntyniemi, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry
- lakimies Antti Pekka Murhu, Työeläkelaitosten liitto ry
- projektipäällikkö Kerstin Ekman, Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry
- ekonomisti Martti Luukko, Suomen Kuluttajaliitto ry
- asianajaja Aarno Arvela, Suomen Asianajajaliitto
- neuvottelupäällikkö Matti Koivistoinen, Suomen Lääkäriliitto ry
- puheenjohtaja Solveig Crusell, Tiedotusalan ammattijärjestö TAJ ry
- varatoimitusjohtaja Håkan Gabrielsson, Sanomalehtien liitto ry
- lakimies, varatuomari Valtteri Niiranen, Aikakauslehtien Liitto ry
- puheenjohtaja Susanna Reinboth, Oikeustoimittajat ry
- päätoimittaja Timo Vuortama, Suomen Journalistiliitto ry

- toimitusjohtaja Sakari Virtanen, Suomen Suoramarkkinointiliitto ry
- varatuomari Kalle Soikkanen, Mainostajien liitto ry
- vastaava lakimies Kirsi-Marja Okkonen, Yleisradio Oy
- toimitusjohtaja Mikko Parjanne, Suomen Asiakastieto Oy
- yhteyspäälikkö Kari Wirman, Helsingin Puhelin Oyj
- lakimies Pirjo Aalto, Sonera Oy
- lakimies Ilkka Rahnasto, Nokia Telecommunications Oy
- professori Timo Konstari
- professori Raimo Lahti
- professori Olli Mäenpää
- professori Ahti Saarenpää
- professori Kaarlo Tuori
- dosentti Aarre Tähti..

Lisäksi valtioneuvoston kanslia, korkein oikeus, Pohjois-Suomen vesioikeus, Valtiontalouden tarkastusvirasto, Metsähallitus, Keskusrikospoliisi, Tielaitos, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos,

Kuntien eläkevakuutus, Kuntien takauskeskus, Pohjois-Savon työvoima- ja elinkeinokeskuksen maaseutuosasto, Huoltovarmuuskeskus, Säteilyturvakeskus, Kirkkohallitus, Suomen Ortodoksinen Kirkollishallitus, Saamelaiskäräjät, Hämeenlinnan kihlakunnan ulosottovirasto, Helsingin kihlakunnan syyttäjäosasto, Sota-arkisto, Helsingin yliopisto, Turun yliopisto, Oulun maakuntakirjasto, Joensuun kaupunginkirjasto — Pohjois-Karjalan maakuntakirjasto, Lieksan kaupunki, Paliskuntien yhdistys, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Kaupan Keskusliitto ry, Palvelutyöntajat ry, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry, Poliisin lääninjohdon viranhaltijat ry, Suomen Lakimiesliitto ry, Yksityisalojen työttömyyskassa, Linja-autoliitto ry, Tietopalveluseura ry, Arkistoyhdistys ry, Arkistoalan ammattiyhdistys ry, Tietotekniikan liitto ry, VR-Yhtymä Oy, Suomen Tietotoimisto Oy, MTV Oy, professori Pekka Koskinen, filosofian maisteri, tietohallintojohtaja Pauli Kruhse ja toimittaja Jouko Törmä ovat antaneet kirjalliset lausunnot.

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi henkilötietolaki, joka korvaisi vuoden 1987 henkilörekisterilain. Esityksellä saatetaan voimassa oleva henkilötietojen keräämistä, tallettamista, käyttöä ja luovuttamista koskeva yleislainsäädäntö vastaamaan yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä, jäljempänä *tietosuojadirektiivi*, ja muita kansainvälisiä velvoitteita. Esitystä valmisteltaessa on otettu huomioon myös vuonna 1995 voimaan tullut hallitusmuodon perusoikeussäännöksiä koskeva uudistus, jonka mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Tietosuojadirektiivin vuoksi rekisteröityjen tiedonsaantioikeuksia lisättäisiin. Rekisterinpitäjien olisi aikaisempaa laajemmin oma-aloittei-

sesti annettava rekisteröidylle tietoja muun muassa siitä, mihin tarkoituksiin häntä koskevia tietoja käsitellään.

Tietosuojadirektiivin tarkoituksena on paitsi turvata yksilön perusoikeudet ja -vapaudet tietojenkäsittelyssä, myös lainsäädäntöä harmonisoidulla turvata henkilötietojen vapaa liikkuvuus Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä. Tästä syystä lakiin ehdotetaan otettavaksi Suomen lain alueellista soveltamisalaa ja kansainvälistä henkilötietojen siirtoa koskevat säännökset. Tietosuojadirektiivi edellyttää myös henkilötunnuksen käsittelyn sääntelyä.

Edellä mainittujen seikkojen lisäksi tarkistamistarvetta aiheuttaa muun muassa se, että direktiivi määrittelee arkaluonteiseksi tiedoksi myös ammattiliittoon kuulumista koskevan tiedon.

Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta annettua lakia ja rikoslakia.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne

on hyväksytty ja vahvistettu. Tietosuojadirektiivi edellyttää, että jäsenvaltiot saattavat voimaan direktiivin edellyttämän kansallisen lainsäädäntönsä viimeistään 24 päivänä lokakuuta 1998.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän 2. lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana sekä 1. ja 3. lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuna. Tämän lisäksi valiokunta ehdottaa esitykseen kuulumattoman uuden 4. lakiehdotuksen hyväksymistä.

Näkökohtia uudistuksen taustasta ja toteuttamistavasta

Valiokunta toteaa, että käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi henkilötietolaki, joka korvaa vuoden 1987 henkilörekisterilain (471/1987). Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta annettua lakia (389/1994) sekä rikoslakia (39/1989). Esityksellä on tarkoitus saattaa voimassa oleva yleinen henkilörekisterilainsäädäntö vastaamaan yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä, tietosuojadirektiiviä. Uudistuksen sisältöön on vaikuttanut myös vuonna 1995 voimaan tullut perusoikeusuudistus ja muut kansallisista tarpeista johtuvat lainsäädännön tarkistukset.

Ehdotettu henkilötietolaki poikkeaa rakenteeltaan tietosuojadirektiivistä. Tämä on vaikeuttanut direktiivin ja lakiehdotuksen välistä vertailua. Tärkeänä syynä henkilötietolakiehdotuksen omaleimaisuuteen on se seikka, että uudistuksessa on pyritty mahdollisuuksien mukaan säilyttämään se vuoden 1987 henkilörekisterilakiin sisältyvä aines, joka on käytännössä osoittautunut kestäväksi ja toimivaksi. Tätä perusratkaisua valiokunta pitää asianmukaisena, vaikka yleisesti voidaan todeta, että sääntelyn kannalta on ongelmallista ehkä se, että direktiivi rakentuu henkilötietojen käsittelyn pohjalta, kun taas Suomen henkilörekisterilainsäädännössä on erikseen säännelty henkilötiedon keruuta, tallettamista, käyttöä ja luovutusta.

Valiokunnan mielestä uusi henkilötietolaki ei merkitse kokonaisuudistusta, vaan kysymyksessä on nykyisen ja perustaltaan toimivaksi ja asianmukaiseksi osoittautuneen lainsäädännön kokonaisvaltainen tarkistus. Valiokunta toteaa lisäksi edellisessä kappaleessa lausuttua täydentäen, että ainakin aluksi muuttuva käsitteistö saattaa aiheuttaa soveltamistilanteessa jossakin määrin lainsäädännön sisällön hahmottamiseen liittyviä ongelmia. Joka tapauksessa esillä oleva tärkeä uudistus on valiokunnan mielestä, ottaen huomioon direktiivistä johtuvat valmistelun lähtökohdat, hyvin valmisteltu.

Valiokunnan mielestä uusi henkilötietolaki ei merkitse kokonaisuudistusta, vaan kysymyksessä on nykyisen ja perustaltaan toimivaksi ja asianmukaiseksi osoittautuneen lainsäädännön kokonaisvaltainen tarkistus. Valiokunta toteaa lisäksi edellisessä kappaleessa lausuttua täydentäen, että ainakin aluksi muuttuva käsitteistö saattaa aiheuttaa soveltamistilanteessa jossakin määrin lainsäädännön sisällön hahmottamiseen liittyviä ongelmia. Joka tapauksessa esillä oleva tärkeä uudistus on valiokunnan mielestä, ottaen huomioon direktiivistä johtuvat valmistelun lähtökohdat, hyvin valmisteltu.

Yleis- ja erityislainsäädännön suhteesta

Valiokunta toteaa, että säädettävä henkilötietolaki on henkilötietojen käsittelyä koskeva yleislaki, jota kaikessa henkilötietojen käsittelyssä on noudatettava. Henkilötietolaki ei tule kuitenkaan sääntelemään ja ratkaisemaan kaikkia henkilötietojen käsittelyyn eri aloilla liittyviä yksittäisiä kysymyksiä, minkä vuoksi tarvitaan myös toimialakohtaista erityislainsäädäntöä.

Hallitusmuodon 8 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin

lailla. Perustuslakivaliokunta on erityislainsäädäntöä koskevassa lausunnossaan PeVL 14/1998 vp todennut, että tämän henkilötietojen suojaa koskevan perusoikeussäännöksen kannalta tärkeitä sääntelykohteita ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan lueteltuna tietojen luovutettavuus ja tietojen säilytysaika henkilörekisterissä sekä rekisteröityjen oikeusturva samoin kuin näiden seikkojen sääntelemisen kattavuus ja yksityiskohtaisuus lain tasolla.

Näin ollen lain tasolla on ilmevä ainakin perustuslakivaliokunnan lausunnossa mainitut asiat. Asetustasolla on mahdollista antaa tietosisältöä täydentäviä ja tarkentavia säännöksiä, kunhan lakitekstin perusteella voidaan riittävän selkeästi päätellä asetuksen tasoisen sääntelyn sisältö. Hallintovaliokunta, jonka toimialaan henkilötietokysymykset kuuluvat, pitää kuitenkin asian luonne, henkilötietojen rekisteröinti, huomioon ottaen asianmukaisena lähtökohtana pyrkimystä mahdollisimman yksityiskohtaisesti säätää henkilötietojen suojaan liittyvistä seikoista jo lain tasolla. Tämän jo linjaratkaisuna omaksuman ja noudatetun kannan osalta viitataan esimerkiksi hallintovaliokunnan lausuntoihin HaVL 16 ja HaVL 19/1998 vp sekä hallintovaliokunnan mietintöön HaVM 25/1998 vp. Edellä lausutun huomioon ottamiseksi tarvitaan toimialakohtaista henkilötietolakia täydentävää lainsäädäntöä.

Säättämisjärjestys

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä, 1. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan sen 12 §:stä ja 39 §:n 2 momentista tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.

Hallintovaliokunta on ottanut perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyt valtiosääntöoikeudelliset huomautukset asianmukaisesti huomioon, minkä vuoksi lakiehdotukset voidaan kä-

sitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Yksityiskohtaiset perustelut

Henkilötietolaki

1 luku. Yleiset säännökset

2 §. Soveltamisala. Lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentin mukaan lakia sovelletaan henkilötietojen automaattiseen käsittelyyn sekä muuhun henkilötietojen käsittelyyn silloin, kun henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa henkilörekisteri tai sen osa.

Valiokunta ehdottaa 2 §:n 2 momentin selkeyttämistä siten, että momentin ensimmäisessä virkkeessä todetaan henkilötietolakia sovellettavan henkilötietojen automaattiseen käsittelyyn. Valiokunnan ehdottamassa momentin toisessa virkkeessä myös muuhun henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan tätä lakia silloin, kun henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa henkilörekisteri tai sen osa.

3 §. Määritelmät. Valiokunta ehdottaa myös 3 §:n 1 kohtaan sanonnallista täsmennystä sääntelyn selkeyden lisäämiseksi. Valiokunta ehdottaa, että säädettävän lain 3 §:n 1 kohdan mukaan henkilötietolaissa tarkoitetaan henkilötiedolla kaikenlaisia luonnollista henkilöä tai hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia merkintöjä, jotka voidaan tunnistaa häntä ja hänen perhettään taikka hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi.

2 luku. Henkilötietojen käsittelyä koskevat yleiset periaatteet

8 §. Käsittelyn yleiset edellytykset. Valiokunta katsoo, että lakiehdotuksen 8 §:n 3 momentista tulisi selkeästi ilmetä, että tiedonsaantioikeus viranomaisen henkilörekistereistä määräytyy viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta annettujen säännösten nojalla. Valiokunta korostaa, että henkilötietojen luovuttaminen viranomaisen rekistereistä määräytyy muutoinkin kaikilta osin

asiakirjojen julkisuudesta ja salassapidosta annettujen säännösten mukaan. Luovutettaessa henkilötunnus viranomaisen rekisteristä on kuitenkin otettava huomioon ehdotetun henkilötietolain 13 §:n 4 momentti, jonka mukaan rekisterinpitäjän on huolehdittava siitä, että henkilötunnusta ei merkitä tarpeettomasti henkilörekisterin perusteella tulostettuihin asiakirjoihin.

Käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen 8 §:n 4 momentti sisältää arkaluonteisten henkilötietojen ja henkilötunnuksen käsittelyn sääntelyä koskevan viittauksen henkilötietolain 3 lukuun ja henkilötietojen käsittelyä erityisiin tarkoituksiin sääntelevään 4 lukuun. Valiokunta ehdottaa sääntelyn johdonmukaisuuden lisäämiseksi lakiehdotuksen 8 §:n 3 ja 4 momentin järjestyksen muuttamista niin, että 8 §:n 4 momentti siirtyy 3 momentiksi ja 3 momentti 4 momentiksi. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että hallituksen esitykseen sisältyvää 8 §:n 3 momenttia selkeytetään sanonnallisesti siten, että oikeudesta saada tieto ja muusta henkilötietojen luovuttamisesta viranomaisen henkilörekisteristä on voimassa, mitä viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta säädetään.

10 §. Rekisteriseloste. Valiokunta pitää 10 §:n 1 momentin 5 kohtaan sisältyvää vaatimusta ilmaista rekisteriselosteessa, miten rekisterin suojaus on järjestetty, ongelmallisena sen vuoksi, että suojaukseen liittyvät tiedot ovat ja niiden tulee olla salassa pidettäviä. Toisaalta rekisteröityjen kannalta on asianmukaista, että he voivat saada tietää, millä periaatteilla tietojärjestelmät toimivat. Valiokunta ehdottaa 10 §:n 1 momentin 5 kohdan muuttamista siten, että rekisterinpitäjän on laadittava henkilörekistereistä rekisteriseloste, josta ilmenee kuvaus rekisterin suojauksen periaatteista. Rekisterin suojauksen periaatteiden kuvauksen sisällyttämistä rekisteriselosteeseen voidaan pitää perusteltuna myös sen vuoksi, että rekisteriseloste palvelisi näin myös 36 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden täyttämistä tietosuojadirektiivin 19 artiklan edellyttämällä tavalla.

3 luku. Arkaluonteiset tiedot ja henkilötunnus

12 §. Poikkeukset arkaluonteisten tietojen käsittelykiellosta. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että 12 §:ään ei sisälly säännöksiä arkaluonteisten tietojen säilytysajoista. Asia jäisi lähinnä 9 §:n yleisen virheettömyysvaatimuksen ja 29 §:n tiedon korjaamista koskevan sääntelyn varaan. Lakiehdotuksen 9 §:n mukaan muun muassa vanhentuneita henkilötietoja ei saa käsitellä ja 29 §:n 1 momentti velvoittaa rekisterinpitäjän ilman aiheetonta viivytystä poistamaan rekisterissä olevan, käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeettoman tai vanhentuneen henkilötiedon. Perustuslakivaliokunnan mielestä on valiokunnan tähänastisen käytännön perusteella välttämätöntä säännellä arkaluonteisten tietojen säilytysajoista nimenomaisesti laissa, jotta laki voidaan säätää tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunta katsoo, että lakiehdotuksen 12 §:ää on täydennettävä säännöksin täsmällisestä aikarajasta, jonka kuluttua arkaluonteiset tiedot on viimeistään poistettava. Lausunnossaan valiokunta toteaa, että lain yleislakiominaisuutta vastaa, että erityislainsäädännössä olisi mahdollista poiketa tästä pääsäännöstä.

Hallintovaliokunta toteaa, että henkilötietolaki on henkilötietojen käsittelyä sääntelevä yleislaki. Ehdotetun lain 12 §:ssä säädettäisiin niistä perusteista, joilla 11 §:ssä määritellyjä erilaisia arkaluonteisia tietoja saa käsitellä. Hallintovaliokunnan käsityksen mukaan yleislakiin on mahdotonta ottaa täsmällisiä tietokohtaisia säännöksiä arkaluonteisten tietojen säilytysajoista. Tällainen sääntely yleislaissa voisi myös johtaa lukuisiin sääntelyihin erityislainsäädännössä, kun yleislain säännöksistä olisi tarpeen poiketa. Hallintovaliokunta ehdottaakin perustuslakivaliokunnan lausunnon huomioon ottamiseksi, että 12 §:n uudessa 2 momentissa määritellään kunkin arkaluonteisen tiedon osalta täsmällinen aikaraja tietojen poistamisen osalta siten, että arkaluonteiset tiedot on poistettava rekisteristä välittömästi sen jälkeen, kun käsittelylle ei ole 1 momentissa mainittua perustetta. Sekä käsitte-

lyn perustetta että tarvetta on arvioitava vähintään viiden vuoden välein, jollei laista tai 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettusta tietosuojalautakunnan luvasta muuta johdu.

Valiokunta toteaa, että tietosuojadirektiivi määrittelee tiedon henkilön kuulumisesta ammattiliittoon arkaluonteiseksi tiedoksi. Tämän vuoksi ammattiliittoon kuulumista koskeva tieto ehdotetaan henkilötietolain 11 §:ssä säädettäväksi arkaluonteiseksi. Nykyään tämä tieto ei ole arkaluonteinen eikä suomalaisessa yhteiskunnassa perustellusti voida oikein ymmärtääkään kyseisen tiedon luokittelemista arkaluonteiseksi. Ammattiliittoon kuulumista koskevan tiedon käsittely olisi sallittua lain 12 §:ssä säädetyillä perusteilla. Pykälän 8 kohdassa säädetään tilanteista, jolloin henkilön ammattiliittoon kuulumista koskevan tiedon käsittely olisi sallittua ammattiyhdistysten ja niiden muodostaman liiton toiminnassa. Valiokunta katsoo, että säännöksessä on tarkoitettu mahdollistaa ay-jäsenyystiedon käsittely kaikenlaisessa ammattiyhdistystoiminnassa. Ammattiyhdistys ja niiden muodostama liitto on ymmärrettävä siten ehdotetussa kansallisessa säännöksessä niin, että sillä tarkoitetaan laajasti kaikkia ammattiyhdistystoimintaan liittyviä yhteisöjä, kuten ammattiosastoa, ammattiliittoa, keskusjärjestöä, työttömyyskassaa, ammattiyhdistysopistoa, lomajärjestöä ja tutkimuslaitosta. Ehdotettu 12 §:n 8 kohta mahdollistaa valiokunnan kannan mukaan myös ay-jäsenyystiedon käsittelyn ammattiyhdistystoimintaan liittyvässä tutkimustoiminnassa.

Ehdotetun 12 §:n 8 kohdan mukaan ammattiliittoon kuulumista koskevan tiedon käsittely on sallittua ammattiyhdistysten ja niiden muodostaman liiton toiminnassa, jos tiedot koskevat näiden järjestöjen jäseniä tai henkilöitä, joilla on järjestöihin säännölliset, järjestöjen tarkoituksiin liittyvät yhteydet, eikä tietoja luovuteta sivullisille ilman rekisteröidyn suostumusta. Ehdotettu sääntely perustuu tietosuojadirektiivin 8 artiklan 2 kohdan d alakohtaan, joka sallii kyseisen käsittelyn, jos se suoritetaan asianmukaisin suojatoimin eikä tietoja luovuteta sivullisille ilman rekisteröityjen suostumusta. Direktiivi ei

edellytä, että tämä suostumus olisi annettava nimenomaisesti. Suostumukselle asetettavat vaatimukset määräytyvät viime kädessä tapauskohtaisesti. Myös konkludenttinen, olosuhteista pääteltävissä oleva suostumus voi valiokunnan mielestä joissakin tapauksissa täyttää suostumuksen vaatimuksen. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun ammattiliitot tarjoavat toiminnassaan jäsenetuja sivullisen kanssa tekemänsä sopimuksen perusteella ja luovuttavat edun saamiseksi välttämättömän ammattiliiton jäsenyystiedon sivullisena olevalle edun tarjoajalle. Suostumus voitaisiin päätellä olosuhteista myös esimerkiksi silloin, kun ammattiliitto tai ammattiliiton jäsen on tehnyt jäsenetuna sopimuksen vakuutusyhtiön kanssa vastuuvakuutuksesta tai oikeusturvavakuutuksesta tai vastaavan jäsenelle tarkoitettun jäsenedun tarjoamisesta. Rekisteröidyn voidaan tällöin katsoa suostuneen siihen, että hänen edun myöntämisen ehtona oleva jäsenyystietonsa ja tätä tietoa koskevat muutokset toimitetaan asianomaiselle jäsenedut tarjoavalle vakuutusyhtiölle. Valiokunta pitää välttämättömänä, että esimerkiksi ammattiliittoon kuulumista koskevan tiedon käsittelyn osalta voidaan direktiiviin pohjautuvaa lainsäädäntöä tulkita ottaen huomioon painavat ja tässä tapauksessa nimenomaan työmarkkinoiden vakiintuneet, kansalliset olosuhteet. Lainmuutoksella ei ole tarkoitus muuttaa ammattiliittojen jäsenetujen tarjoamista, mikäli ne noudattavat edellä esitettyjä menettelytapoja.

13 §. Henkilötunnuksen käsittely. Valiokunta ehdottaa 13 §:n 2 momentin täsmentämistä siten, että henkilötunnusta saa käsitellä "sosiaalihuollossa ja muun sosiaaliturvan toteuttamisessa." Lisäksi valiokunta ehdottaa, että 13 §:n 4 momentin säännöstä, joka velvoittaisi rekisterinpitäjän huolehtimaan siitä, ettei henkilötunnusta merkitä tarpeettomasti henkilörekisterin perusteella tulostettuihin asiakirjoihin, täydennetään lisäämällä momenttiin vaatimus, ettei henkilötunnusta saa merkitä tarpeettomasti myöskään henkilörekisterin perusteella laadittuihin asiakirjoihin.

4 luku. Henkilötietojen käsittely erityisiä tarkeitua varten

16 §. *Viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtävät.* Lakiehdotuksen 16 §:ään sisältyvä maininta suunnittelu- ja selvitystehtävää varten perustetun rekisterin määräaikaaisuudesta on tarpeeton ottaen huomioon, että 34 §:n säännös henkilörekisterin hävittämisestä koskee myös suunnittelu- ja selvitystehtävää varten perustettuja rekistereitä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että pykälästä poistetaan sanat "määräajan ylläpidettävästä" tarpeettomana.

20 §. *Henkilöluottotietojen käsittely.* Valiokunta ehdottaa 20 §:n 1 momentin 1 kohdan muuttamista niin, että "ulosmittauksessa todettu varattomaksi" korvataan ilmaisulla "ulosottomenettelystä todettu varattomaksi". Muutos on tarpeen sen vuoksi, että ulosottoviranomaisen menettelystä varattomaksi toteamiseen ei aina liity ulosmittausta, koska velalliselta ei välttämättä tavata lainkaan ulosmittauksen alaista tuloa tai omaisuutta. Tällaisessa tapauksessa velallinen todetaan varattomaksi ilman ulosmittausta.

6 luku. Rekisteröidyn oikeudet

25 §. *Informointi tietojen käsittelystä tietyissä tapauksissa.* Lakiehdotuksen 25 §:n 3 momentissa säädetään tietolähteenä olevan henkilörekisterin ja rekisterinpitäjän ilmoittamisesta suorainoksessa, etämyynnissä ja muussa suorainmarkkinoinnissa, markkina- ja mielipidetutkimuksen kyselyssä ja muussa näihin rinnastettavassa osoitteellisessa lähetyksessä. Säännös on, kuten pykälän perusteluista ilmenee, tarkoitettu sovellettavaksi muuhunkin kuin 19 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettuun suorainmarkkinointiin ja muihin osoitteellisiin lähetyksiin. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa pykälän muuttamista siten, että siitä poistetaan viittaus 19 §:n 1 momentin 1—3 kohtaan.

7 luku. Tietoturvaluisuus ja tietojen säilytys

34 §. *Henkilörekisterin hävittäminen.* Valiokunta ehdottaa, että 34 §:ssä käytettäisiin sanan "arkistoida" sijasta ilmaisua "henkilötietojen siirto arkistoon". Muutoksen jälkeen sanamuoto vastaa käsitteellisesti nykyistä arkistolakia (831/1994).

35 §. *Henkilötietojen arkistointi.* Edellä 34 §:ssä mainitusta syystä valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 35 §:n 2 momenttia ja pykälän otsikkoa muutetaan.

9 luku. Henkilötietojen käsittelyn ohjaus ja valvonta

39 §. *Tietosuojaviranomaisten tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus.* Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että tietosuojavaltuutetun 39 §:n 2 momentissa säädetyn tarkastuksen toimittamiseen liittyy oikeus päästä sellaisiin rekisterinpitäjän ja hänen toimeksiannostaan toimivan hallussa oleviin huoneistoihin, joissa henkilötietoja käsitellään tai henkilörekistereitä pidetään. Perustuslakivaliokunta pitää säännöksen muotoilun vuoksi selvänä, että tarkastusvaltuus voi koskea myös tiloja, jotka ovat hallitusmuodon 8 §:n nojalla kotirauhan suojan piirissä. Perustuslakivaliokunta toteaa, että hallitusmuodon 8 §:n 3 momentin perusteella lailla voidaan säätää saman pykälän 1 momentissa turvaton kotirauhan piiriin ulottuvista sellaisista toimenpiteistä, jotka ovat välttämättömiä perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi. Ehdotettu tarkastusvaltuus ei rajoitu sellaisiin tilanteisiin, joissa olisi olemassa konkreettinen epäily tapahtuneesta rikoksesta tai joissa tarkoituksena olisi konkreettisin syin epäillyn rikoksen ehkäiseminen. Koska ehdotuksessa ei konkreettisesti täyty myöskään se hallitusmuodon 8 §:n 3 momentissa säädetty rajoitusperuste, että tarkastuksen toimittaminen on välttämätöntä perusoikeuksien turvaamiseksi, perustuslakivaliokunta katsoo, että ehdotetun mukaisena 39 §:n 2 momentti on vastoin hallitusmuodon 8 §:n 3 momenttia. Tarkastusvaltuus

voidaan perustuslakivaliokunnan mukaan kuitenkin säätää tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä, jos tarkastuksen toimittamisen sallittavuus kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa sidotaan siihen, että on olemassa konkreettinen ja yksilöity syy epäillä lakia rikotun tai rikottavan.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon huomioon ottamiseksi hallintovaliokunta ehdottaa, että 39 §:n 2 momenttiin lisätään uusi kolmas virke, jonka mukaan kotirauhan piiriin kuuluvassa tilassa tarkastuksen saa toimittaa vain, jos esillä olevassa tapauksessa on olemassa yksilöity syy epäillä henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä rikotun tai rikottavan. Hallituksen esityksen 39 §:n 2 momentin kolmas virke siirtyy näin ollen momentin neljänneksi virkkeeksi.

Laki rikoslain 38 luvun 9 §:n muuttamisesta

9 §. Henkilörekisteririkos. Ehdotetun pykälän henkilörekisteririkoksen rangaistavuuden edellytyksenä on hallituksen esityksen mukaan, että teko on tehty tahallaan tai törkeästi tuottamuksesta. Rikoslain uudistuksessa vakiintuneen kirjoitustavan mukaisesti valiokunta ehdottaa, että käsitteen "törkeä tuottamus" sijasta käytetään käsitettä "törkeä huolimattomuus".

Laki yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain 18 a §:n muuttamisesta (Uusi)

18 a §. ikeus saada tieto ja henkilötietojen luovuttaminen viranomaisen henkilörekisteristä määräytyisi hallituksen esityksessä ehdotetun henkilötietolain 8 §:n 3 momentin, jonka valiokunta on edellä ehdottanut siirrettäväksi pykälän 4 momentiksi, nojalla viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta annettujen säännösten mukaisesti. Nykyään nämä säännökset sisältyvät lakiin yleisten asiakirjain julkisuudesta (83/1951). Henkilötietojen massaluovutuksesta viranomaisen rekistereistä säädetään lain 18 a §:ssä

(472/1987). Henkilötietolaissa ei enää käytettäisi massaluovutuksen käsitettä.

Valiokunta toteaa, että nykyinen laki yleisten asiakirjain julkisuudesta on tarkoitus korvata lailla viranomaisten toiminnan julkisuudesta (HE 30/1998 vp). Henkilötietojen luovutustavoista viranomaisten rekistereistä säädettäisiin sanotun lain 16 §:n 3 momentissa. Valiokunnassa samanaikaisesti käsiteltävänä oleva ehdotus laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta edellyttää valiokunnan käsityksen mukaan ennen voimaantuloa riittävää tiedottamista ja koulutusta. Henkilötietolaki, joka on henkilötietojen keräämistä, tallettamista, käyttöä ja luovuttamista koskeva yleislaki, sisältää Euroopan parlamentin ja neuvoston tietosuojadirektiivin edellyttämän kansallisen lainsäädännön muutokset. Tietosuojadirektiivistä johtuen henkilötietolaki on saatava voimaan mahdollisimman pian. Tämän vuoksi on todennäköistä, että laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta tulee voimaan myöhemmin kuin henkilötietolaki. Tämän vuoksi hallintovaliokunta pitää lainsäädännön systematiikan ja toimivuuden kannalta perusteltuna, että yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain 18 a § muutettaisiin jo henkilötietolain säätämisen yhteydessä vastaamaan henkilötietolain säätelyä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

että 1. ja 3. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotus) , ja

että hyväksytään uusi 4. lakiehdotus (Valiokunnan uusi lakiehdotus) .

*Valiokunnan muutosehdotus***1.****Henkilötietolaki**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §
(Kuten HE)

2 §

Soveltamisala

(1 mom. kuten HE)

Tätä lakia sovelletaan henkilötietojen automaattiseen käsittelyyn. *Myös muuhun henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan tätä lakia* silloin, kun henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa henkilörekisteri tai sen osa.

(3—5 mom. kuten HE)

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *henkilötiedolla* kaikenlaisia *luonnollista* henkilöä taikka *hänen ominaisuuksiaan* tai *elinolosuhteitaan* kuvaavia merkintöjä, jotka voidaan tunnistaa *häntä* tai hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi;

(2—9 kohta kuten HE)

4 §
(Kuten HE)

2 luku

Henkilötietojen käsittelyä koskevat yleiset periaatteet

5—7 §
(Kuten HE)

8 §

Käsittelyn yleiset edellytykset

(1 ja 2 mom. kuten HE)

(3 mom. kuten HE:n 4 mom.)

Oikeudesta saada tieto ja muusta henkilötietojen luovuttamisesta viranomaisen henkilörekisteristä on voimassa, mitä viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta säädetään. (4 mom. HE:n 3 mom.)

9 §

(Kuten HE)

10 §

Rekisteriseloste

Rekisterinpitäjän on laadittava henkilörekisteristä rekisteriseloste, josta ilmenee:

(1—4 kohta kuten HE)

5) *kuvaus rekisterin suojauksen periaatteista*

(2 mom. kuten HE)

3 luku

Arkaluonteiset tiedot ja henkilötunnus

11 §
(Kuten HE)

12 §

Poikkeukset arkaluonteisten tietojen käsittelykiellosta

(1 mom. kuten HE)

Arkaluonteiset tiedot on poistettava rekisteristä välittömästi sen jälkeen, kun käsittelylle ei ole 1 momentissa mainittua perustetta. Perustetta ja käsittelyn tarvetta on arvioitava vähintään viiden vuoden välein, jollei laista tai 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettusta tietosuojalautakunnan luvasta muuta johdu. (Uusi 2 mom.)

13 §

Henkilötunnuksen käsittely

(1 mom. kuten HE)

Henkilötunnusta saa käsitellä luotonannossa tai saatavan perimisessä, vakuutus-, luottolaitos-, vuokraus- ja lainaustoiminnassa, luottotietotoiminnassa, terveydenhuollossa, sosiaalihuollossa ja muun sosiaaliturvan toteuttamisessa tai virka-, työ- ja muita palvelussuhteita ja niihin liittyviä etuja koskevista asioista.

(3 mom. kuten HE)

Rekisterinpitäjän on huolehdittava siitä, että henkilötunnusta ei merkitä tarpeettomasti henkilörekisterin perusteella tulostettuihin tai laadittuihin asiakirjoihin.

4 luku

Henkilötietojen käsittely erityisiä tarkoituksia varten

14 ja 15 §
(Kuten HE)

16 §

Viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtävät

Suunnittelua ja selvitystä varten viranomaisen voi muilla kuin 8 §:n 1 momentissa säädetyillä perusteilla kerätä ja tallettaa henkilötietoja (*poist.*) viranomaisen henkilörekisteriin noudattaen soveltuvin osin, mitä 14 §:ssä säädetään.

17—19 §
(Kuten HE)

20 §

Henkilöluottotietojen käsittely

Luottotietotoiminnan harjoittaja saa tallettaa luottotietorekisteriin henkilön nimen ja yhteystietojen lisäksi tiedon sellaisesta maksun tai suorituksen laiminlyönnistä:

1) joka on todettu lainvoimaisella tuomiolla, yksipuolisella tuomiolla, ulosottoviranomaisen toimituksella tai rekisteröidyn hyväksymän vekselin protestilla taikka jonka johdosta rekisteröity on *ulosottomenettelyssä* todettu varattomaksi;

(2—4 kohta kuten HE)

(2—4 mom. kuten HE)

21 §
(Kuten HE)

5 luku

Henkilötietojen siirto Euroopan unionin ulkopuolelle

22 ja 23 §
(Kuten HE)

6 luku

Rekisteröidyn oikeudet

24 §
(Kuten HE)

25 §

Informointi tietojen käsittelystä tietyissä tapauksissa

(1 ja 2 mom. kuten HE)

(*Poist.*) Suoramainoksessa, etämyynnissä ja muussa suoramarkkinoinnissa sekä markkina-

mielipidetutkimuksen kyselyssä ja muussa näihin rinnastettavassa osoitteellisessa lähetyksessä, jota varten henkilön nimi- ja yhteystiedot on hankittu henkilörekisteristä, on ilmoitettava tiedonhankinnassa käytetyn henkilörekisterin nimi, rekisterinpitäjä ja tämän yhteystiedot. Puhe-
linnmyynnissä vastaavat tiedot on annettava pyynnöstä.

26—31 §
(Kuten HE)

7 luku

Tietoturvaluus ja tietojen säilytys

32 ja 33 §
(Kuten HE)

34 §

Henkilörekisterin hävittäminen

Henkilörekisteri, joka ei ole enää rekisterinpitäjän toiminnan kannalta tarpeellinen, on hävitettävä, jollei siihen talletettuja tietoja ole erikseen säädetty tai määrätty säilytettäväksi tai jollei rekisteriä siirretä 35 §:ssä tarkoitetulla tavalla *arkistoon*.

35 §

Henkilötietojen siirto arkistoon

(1 mom. kuten HE)

Henkilörekisteri, joka on tieteellisen tutkimuksen kannalta tai muusta syystä merkityksellinen, voidaan siirtää (*poist.*) korkeakoulun taikka tutkimustyötä lakisääteisenä tehtävänä suorittavan laitoksen tai viranomaisen *arkistoon*, jos kansallisarkisto on antanut siihen luvan. Kansallisarkisto voi antaa yhteisölle, säätiölle ja laitokselle luvan *siirtää arkistoonsa* omassa *toiminnassa* syntyneitä henkilörekistereitä, jotka täyttävät edellä mainitut vaatimukset. Kansallisarkiston on päätöksessään määrättävä, miten rekistereiden suojaus on järjestettävä

vä sekä miten henkilötietojen käyttöä on valvottava.

(3 mom. kuten HE)

8 luku

Ilmoitus tietosuojavaltuutetulle

36 ja 37 §
(Kuten HE)

9 luku

Henkilötietojen käsittelyn ohjaus ja valvonta

38 §
(Kuten HE)

39 §

Tietosuojaviranomaisten tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

(1 mom. kuten HE)

Tietosuojavaltuutetulla on oikeus tarkastaa henkilörekistereitä ja käyttää tarkastuksessa asiantuntijoita. Tarkastuksen toimittamista varten tietosuojavaltuutetulla ja asiantuntijalla on oikeus päästä sellaisiin rekisterinpitäjän ja hänen toimeksiannostaan toimivan hallussa oleviin huoneistoihin, joissa henkilötietoja käsitellään tai henkilörekistereitä pidetään, sekä saada käytettäväkseen tarkastuksen toimittamisessa tarvittavat tiedot ja laitteet. *Kotirauhan piiriin kuuluvassa tilassa tarkastuksen saa toimittaa vain, jos esillä olevassa tapauksessa on olemassa yksilöity syy epäillä henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä rikotun tai rikottavan.* Tarkastus on toimitettava niin, että siitä ei aiheudu rekisterinpitäjälle tarpeettomasti haittaa ja kustannuksia.

(3 mom. kuten HE)

40—46 §
(Kuten HE)

10 luku

Erinäiset säännökset47—49 §
(Kuten HE)

11 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset50 ja 51 §
(Kuten HE)**3.****Laki****rikoslain 38 luvun 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 38 luvun 9 §, sellaisena kuin se on laissa 578/1995, seuraavasti:

38 luku

Tieto- ja viestintärikoksista

9 §

Henkilörekisteririkos

Joka tahallaan tai törkeästi *huolimattomuudesta*

1) käsittelee henkilötietoja vastoin henkilötietolain (/) käyttötarkoitussidonnaisuutta, käsittelyn yleisiä edellytyksiä, henkilötietojen tarpeellisuutta tai virheettömyyttä, arkaluonteisia tietoja, henkilötunnusta tai henkilötietojen käsittelyä erityisiä tarkoituksia varten koskevia säännöksiä,

2) antamalla rekisteröidylle väärän tai harhaanjohtavan tiedon estää tai yrittää estää rekisteröityä käyttämästä hänelle kuuluvaa tarkastusoikeutta tai

3) siirtää henkilötietoja Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen ulkopuolisiin valtioihin henkilötietolain 5 luvun vastaisesti

ja siten loukkaa rekisteröidyn yksityisyyden suojaa tai aiheuttaa hänelle muuta vahinkoa tai olennaista haittaa, on tuomittava *henkilörekisteririkoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Valiokunnan uusi lakiehdotus**4.****Laki****yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain 18 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

HaVM 26/1998 vp — HE 96/1998 vp

muutetaan yleisten asiakirjain julkisuudesta 9 päivänä helmikuuta 1951 annetun lain (83/1951) 18 a §, sellaisena kuin se on laeissa 472/1987 ja 388/1994, seuraavasti:

18 a §
Viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Henkilötietoja saa kuitenkin

luovuttaa suoramarkkinointia ja mielipide- tai markkinatutkimusta varten vain, jos niin erikseen säädetään tai jos rekisteröity on antanut siihen suostumuksensa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 1999 .

Helsingissä 29 päivänä tammikuuta 1999

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Matti Väistö /kesk	Pehr Löw /r
vpj.	Kaarina Dromberg /kok	Jukka Mikkola /sd
jäs.	Ulla Juurola /sd	Tuija Pohjola /sd
	Reijo Kallio /sd	Iivo Polvi /vas
	Toimi Kankaanniemi /skl	Veijo Puhjo /va-r
	Juha Karpio /kok	Erkki Pulliainen /vihr
	Valto Koski /sd	Aulis Ranta-Muotio /kesk.
	Osmo Kurola /kok	